

RUDOLF BRUČI (1917, Zagreb–2002, Novi Sad)

Rudolf Bruči, kompozitor, muzički pedagog, violinista, violista, političar i kulturni poslenik hrvatsko-italijanskog porekla, rođen je u Zagrebu, u Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca 1917. godine. Odrastao je u Križevcima gde je započeo opšte i muzičko školovanje koje je nastavio dalje u Varaždinu, Koprivnici i Zagrebu. Po završenoj Srednjoj muzičkoj školi „Vatroslav Lisinski“, započeo je studije violine na Muzičkoj akademiji u Zagrebu, u klasi profesorke Marije Šen. Još za vreme studija bio je član gudačkog kvarteta, a svirao je i violu u različitim sastavima, od kabaretskih ansambala do simfonijskih orkestara. Za vreme studija u Zagrebu nastaju i prve Bručijeve kompozicije. Prvo delo većeg obima bila je opereta „Prva ljubav“, po libretu Norberta Nojgerbauera. Za vreme Drugog svetskog rata radio je kao nastavnik i dirigent u Varaždinu, a sa napunjenih trideset godina otišao je u Beograd da bi upisao kompoziciju na Fakultetu muzičke umetnosti, u klasi kompozitora i profesora Petra Bingulca, koji je i sam bio nekadašnji student čuvenog francuskog kompozitora Vensana d'Andia, profesora renomiranog Konzervatorijuma „Schola Cantorum“ u Parizu. Pored Bingulca, profesori su mu još bili Marko Tajčević i Krešimir Baranović. Za vreme studija kompozicije u Beogradu, bio je angažovan kao violinista u Beogradskoj filharmoniji i u Umetničkom ansamblu Doma Jugoslovenske narodne armije. Po diplomiranju, Bruči se usavršavao kod Alfreda Ula, poznatog austrijskog kompozitora moderniste, propagatora dodekafone tehnike, na Akademiji za muziku i primenjenu umetnost u Beču. Prekretnica u Bručijevoj kompozitorskoj karijeri bilo je učešće na Međunarodnom takmičenju Kraljice Elizabete Belgijske u Briselu 1965. godine. Njegova kompozicija „infonia Lesta“ dobila je prvu nagradu u konkurenciji od 250 kompozitora iz 26 zemalja.

Rudolf Bruči je bio jedan od najprominentnijih kulturnih poslenika Novog Sada i Vojvodine. U komunističkoj partiji bio je zadužen za kulturna pitanja u Vojvodini. Jedan od njegovih najznačajnijih legata Novom Sadu, Vojvodini, Srbiji, a tada i Jugoslaviji bilo je osnivanje Akademije umetnosti u Novom Sadu 1974. godine, koja i danas sa uspehom deluje i čiji nekadašnji studenti i profesori predstavljaju odlične stručnjake u svojim oblastima, a čija delatnost je zapažena, kako u našoj zemlji tako i u inostranstvu. Pored Akademije na kojoj je bio prvi dekan i redovni profesor, šef katedre za kompoziciju, Bruči je bio i direktor Muzičke škole „Isidor Bajić“, direktor Opere i Baleta u Srpskom narodnom pozorištu u Novom Sadu, gde je jedno vreme delovao i kao korepetitor i šef hora Opere. Osnovao je Vojvodansku filharmoniju, Kamerni orkestar Srednje muzičke škole „Isidor Bajić“, Udruženje kompozitora Vojvodine, kao i Muzički centar Vojvodine pri Srpskom narodnom pozorištu, instituciju koja je delovala kao neka vrsta koncertne agencije.

Napisao je više kompozicija koje se ubrajaju u značajna dela vojvođanske i jugoslovenske kulturne baštine u oblasti muzičkog stvaralaštva, kao što su pomenuta „Sinfonia Lesta“ iz 1965. godine, „Treća Simfonia“ iz 1974. godine, Simfonijska poema „Maskal“, „Metamorfoze BACH za gudače“, još dve simfonije, tri simfonijete, Koncert za orkestar, dva koncerta za trombon i orkestar, Koncert za klarinet i orkestar, Koncert za violinu i orkestar, balete „Katarina Izmailova“, „Demon zlata“, „Kirka“, „Susreti“, „Otužni muž“ po tekstu Miroslava Antića, „Kristofer Kolumbo“ po tekstu Miroslava Krleže, „Nosorog“ po tekstu Ežena Joneskua, vokalno-instrumentalne kantate „Vojvodina“ na tekst Miroslava Antića, „Srbija“ na tekst Oskara Daviča, „Čovek je vidik bez kraja“ na tekstove iz antologija jugoslovenske revolucionarne i

ratne poezije, „Samo peva tajni plamen”, „Nedovršena bajka”, „Oči Sutjeske”, „Kamena poema za grad”, kao i opere „Prometej” i „Gilgameš” po čuvenom sumersko-vavilonskom epu u prevodu Stanislava Prepreka sa nemačkog jezika i veliki oratorijum „Salut au Monde” inspirisan stihovima Volta Vitmana. U Srpskom narodnom pozorištu su izvođene njegove kantate „Vojvodina”, „Čovek je vidik bez kraja”, oratorijum „Svi smo mi jedna partija” i baleti „Demon zlata” i „Noć na pruzi”.

Komponovao je nešto manje intenzivno kamernu muziku, ali je i tu ostvario veliki doprinos u kvalitetu tih kompozicija. Bruči je autor pet gudačkih kvarteta koji su nastajali u rasponu od pedesetih pa do devedesetih godina 20. veka, od kojih je treći po redu komponovao inspirisan stihovima čuvenog srpskog pesnika moderniste Vaska Pope. Komponovao je kompozicije za druge vrste kamernih ansambala kao što su “Kvintet” za klarinet i gudački kvartet, “Tokata i fuga”, “Duvački kvintet”, kao i “Stare igre i arije” za tamburaški ansambl.

Bruči je bio kompozitor umerenog modernističkog usmerenja i to onog inspirisanog socijalističko-modernističkim tendencijama koje su vladale u to doba u umetnosti ondašnje posleratne Jugoslavije. On je svoj kompozicioni izraz bazirao na elementima zrelog ekspresionizma, sa uplivima dodekafone tehnike koju je usavršio u Beču, kao i tendencijama koje su vladale u takozvanoj poljskoj školi kompozicije, koju su predvodili Witold Lutoslavski, Kžištof Penderecki i Mikołaj Gorecki. Bruči je, takođe, koristio specifičnu istarsku lestvicu, odnosno drugi Mesijanov modus, kao i karakteristične robusne ritmove koji su specifični u muzici koja pripada bugarskom, a u širem pogledu balkanskom folklornom nasleđu. Pojedini muzikolozi, tumačeći Bručijev opus, izostavljaju značajan udeo neobaroknih polifonih elemenata u njegovim delima za orkestar, naročito u Metamorfozama B-A-C-H i u Trećoj simfoniji, ali i u drugim delima gde ovi elementi nisu vidljivi u prvom planu zvučnog sloja. Atonalnost, bitonalnost i politonalnost se pojavljuju kao elementi u pojedinim njegovim delima. Bruči pripada onim kompozitorima koji su stvarali u Jugoslaviji neposredno nakon Drugog svetskog rata i koji se, kako to Ivana Medić kaže, „vremenom udaljavaju od početnih stilskih premisa i postepeno uvode (neo)ekspresionističke ili (neo)impresionističke elemente, često uz prisustvo [imaginarnog] folklor; njihova težnja za pomirenjem tradicionalnih i modernističkih, kao i regionalnih i internacionalnih tendencija i sistema vrednosti, bila je plod uverenja da kompozitori treba da teže inovacijama, ali ne po cenu odbacivanja tradicije.”

Pojedina Bručijeva odstupanja od načelno formiranog sopstvenog umereno-modernističkog stila mogu se okarakterisati kao elementi postmodernističkih tendencija, kao što je to, recimo, citat srednjovekovne himne „Ninja sili nebesnije” Kir Stefana Srbina iz 15. veka u finalu opere „Gilgameš”, koja je nastala po tekstualnom predlošku čuvenog sumersko-vavilonskog epa.

Ono što ističe Bručija, može se reći i u odnosu na pojedine kolege, jeste izrazit talenat za orkestraciju u kojoj je bio nenadmašan i to se čuje u svakom njegovom instrumentalnom, ali i vokalno-instrumentalnom delu, naročito u onim kompleksnijeg formata. Tehnike orkestracije je i kao profesor prenosio na svoje studente, od kojih su pojedini danas ugledni kompozitori u zemlji, ali i u inostranstvu, poput Aleksandre Vrebalov, koja živi i radi sada već preko dve decenije u Njujorku, čija dela, između ostalih, izvodi čuveni „Kronos kvartet”; kao i Stevana Kovač Tikmajera, koji radi u

Orleanu u Francuskoj, a čija dela je, između ostalih, objavila ugledna izdavačka kuća ECM iz Minhena, u prestižnoj ediciji „New Series”. Nekadašnji Bručijevi studenti, a danas kompozitori koji deluju u zemlji, su Nineta Avramović-Lončar, Stevan Divjaković, Zoran Mulić i drugi.

Bručijeve kompozicije u rukopisu čuvaju se u više različitih kulturnih institucija, između ostalih u Fondu „Rudolf Brucci” Hrvatskog glazbenog zavoda u Zagrebu, Rukopisnom odeljenju Matice srpske, Udruženju kompozitora Vojvodine i drugim. Bruči je bio dugogodišnji predsednik Udruženja kompozitora i muzičkih pisaca Vojvodine, kao i dugogodišnji predsednik Saveza organizacija kompozitora Jugoslavije (SOKOJ).

Dopisni član Vojvođanske akademije nauka i umetnosti postaje po njenom osnivanju 1979. godine, a redovni 1984. godine. Bruči je bio i član Srpske akademije nauka i umetnosti od 1991. godine, a delovao je u Odeljenju za likovne i muzičke umetnosti. Bio je član Udruženja kompozitora Vojvodine, član Saveza organizacija kompozitora Jugoslavije i pridruženi član Udruženja autora i kompozitora Francuske. Dobitnik je Oktobarske nagrade Novog Sada (1961), nagrade „Mir i prijateljstvo” u Pragu (1961), Grand International Award of Queen Elizabeth of Belgium, for composition (1966), Nagrade oslobođenja Vojvodine (1973), Ordena rada sa crvenom zastavom (1974), Ordena Viteza sa počastima Francuske Republike „Chevalier de l’order national du mérit (1977) i Sedmojulske nagrade (1985), Spomen plakete „List-Bartok” Akademije za muziku u Budimpešti (1972) i mnogih drugih.

Pored plodne karijere profesora na Akademiji i kulturnog poslenika, radio je kao snimatelj za jedno novosadsko filmsko preduzeće, zatim jedno vreme na Televiziji Novi Sad, a zatim se početkom osamdesetih godina prošlog veka specijalizovao za ton majstora u ondašnjem Jugotonu. Odlazi zatim u Sloveniju, gde postaje direktor programa na Radio Kopru. Devedesetih godina 20. veka Bruči odlazi da živi u Zagreb zbog promenjene političke situacije i povukao se iz svih upravnih struktura za kulturu u kojima je delovao. Umro je 2002. godine, u osamdesetpetoj godini života, u Novom Sadu, gradu kojem je toliko toga ostavio u nasleđe.

Muzički primeri:

Rudolf Bruči, [„Impresije II i III za tamburaški orkestar“](#), Subotički tamburaški orkestar (dirigent: Marija Marki), Gradska kuća, Subotica, 2016;

Rudolf Bruči, [„Sinfonia lesta“](#), Beogradska filharmonija (dirigent: Živojin Zdravković), 1965. godine.